

Міністерство освіти і науки України
Національний аерокосмічний університет ім. М. Є. Жуковського
«Харківський авіаційний інститут»

Кафедра психології (№ 704)

ЗАТВЕРДЖУЮ

Керівник проектної групи
 М.Є.Жидко
(підпис) (ініціали та прізвище)

«31» серпня 2021 р.

**РОБОЧА ПРОГРАМА ОБОВ'ЯЗКОВОЇ
НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ**

Вступ до фаху

(назва навчальної дисципліни)

Галузь знань: 05 Соціальні та поведінкові науки
(шифр і найменування галузі знань)

Спеціальність: 053 Психологія

(код і найменування спеціальності)

Освітня програма: Психологія

(найменування освітньої програми)

Форма навчання: денна

Рівень вищої освіти: перший (бакалаврський)

Харків 2021 рік

Робоча програма вступ до фаху
(назва дисципліни)
для студентів за спеціальністю 053 Психологія
освітньою програмою Психологія
«30» серпня 2021 р., – 12 с.

Розробник Жидко М.Є., доц. каф. 704, к.психол. н.
(прізвище та ініціали, посада, науковий ступінь і вчене звання)

(підпис)

Робочу програму розглянуто на засіданні кафедри психології
(назва кафедри)
Протокол № 1 від «30» серпня 2021 р.

Завідувач кафедри к. психол. н., доц.
(науковий ступінь і вчене звання)

(підпис)

Ю. І. Гулий
(ініціали та прізвище)

1. Опис навчальної дисципліни

Найменування показника	Галузь знань, спеціальність, освітня програма, рівень вищої освіти	Характеристика навчальної дисципліни (денна форма навчання)
Кількість кредитів – 4,5	Галузь знань <u>05 Соціальні та поведінкові науки</u> (шифр і найменування) Спеціальність <u>053 Психологія</u> (код і найменування) Освітня програма <u>Психологія</u> (найменування) Рівень вищої освіти: перший (бакалаврський)	Цикл професійної підготовки
Кількість модулів – 2		Навчальний рік
Кількість змістовних модулів – 2		2021/2022
Індивідуальне завдання - <u>не передбачено</u> (назва)		Семестр
Загальна кількість годин – 64/96		1-й
Кількість тижневих годин для денної форми навчання: аудиторних – 4 години самостійної роботи студента – 8 години		Лекції*
		32 години
		Практичні, семінарські
		32 години
		Лабораторні
	0 годин	
	Самостійна робота	
	71 година	
	Вид контролю модульний контроль, іспит	

1.

Співвідношення кількості годин аудиторних занять до самостійної роботи становить: 64/96

*Аудиторне навантаження може бути зменшене або збільшене на одну годину залежно від розкладу занять.

2. Мета та завдання навчальної дисципліни

Мета - ознайомлення студентів зі структурою психології, особливостями психологічного знання, історією становлення психологічних шкіл як України, так і Харківщини, професійними правами й обов'язками фахівця-психолога, професійними вимогами до його особистості і діяльності, що існує етичним кодексом і т.п.

Завдання:

1) розкрити специфіку психологічного знання як наукового, структуру психології як науки, історію її становлення в якості соціальної інституції, особливостях сучасного функціонування;

2) охарактеризувати психологію як різновид професійної діяльності, навести особистісні та професійні якості психолога, ознайомити з нормативною базою навчання та професійної діяльності психолога;

3) проаналізувати методологічні та етико-деонтологічні аспекти професійної діяльності психолога.

У результаті вивчення навчальної дисципліни студент повинен

Знати

- структуру й особливості психологічного знання;
- види та напрямки сучасної психології;
- принципи побудови навчання в психології.

вміти:

- розкривати зміст основних понять і категорій психології;
- застосовувати знання про особливості професійної діяльності психолога на практиці.

мати уявлення:

- основні напрямки діяльності психолога;
- професійно-етичні норми діяльності психолога;
- права й обов'язки психолога в різних сферах його професійної діяльності і на різних її етапах.

2. Програма навчальної дисципліни

Змістовий модуль 1. Психологія як наукове знання.

Тема 1. Психологія як одна з наук про людину.

Багатомірність людини. Особливе місце психології в системі гуманітарних наук. Етапи становлення психології як науки. Академічна, прикладна та практична психологія, їх основні категорії та поняття. Види психології. Специфіка розвитку вітчизняної психології.

Тема 2 . Особливості психологічного знання.

Науковий світогляд. Принципи науки, базові постулати наукових досліджень в психології та базові припущення. Алгоритм нормативного наукового дослідження. Принципи побудови та основні методи проведення психологічного дослідження. Співвідношення між теорією і практикою. Мова психології. Відносність психологічних даних..

Тема 3. Особистісні і професійні якості психолога.

Професія психолога в сучасному світі. Психологічні здібності. Професіограма професії «психолог». Моделі і вимоги до професійної підготовки психологів. Структура та принципи вищої освіти в Україні. Болонський процес. Особистість психолога. Феномен «хвороби першого курсу». Професійна деформація. Синдром «згоряння на роботі». Негативні наслідки роботи психолога. Професійний контроль за роботою психолога (супервізія). Балінтовські групи. Методи та техніки психопрофілактики і психогігієни в роботі психолога.

Тема 4. Нормативна база професійної діяльності психолога.

Замовник, виконавець, випробуваний, психологічна інформація, користувачі інформації, зміст діяльності психолога. Індивідуальна і групова робота. Контракт.

Права й обов'язки замовника. Облікові документи і банк психологічних даних. Правила збереження і користування їй, відповідальність за їхнє порушення.

Права й обов'язки психолога. Науково-методичне забезпечення. Атестація і підвищення кваліфікації. Професійні асоціації. Ліцензування.

Права й обов'язки випробуваних.

Права й обов'язки користувачів.

Змістовий модуль 2. Методологічні та етико-деонтологічні аспекти професійної діяльності психолога.

Тема 5. Специфічні вимоги до професійної діяльності психологів.

Професійний добір. Експертна оцінка.

Кабінет психологічного розвантаження. Врегулювання конфліктів.

Бізнес-консультування. Ділові й організаційно-управлінські ігри.

Психологічний супровід політичних і рекламних кампаній. Особистісні, лабораторні і соціально-психологічні тренінги.

Робота з дітьми і підлітками. Особливості роботи психолога в початковій, середній і вищій школі. Кабінет соціально-психологічної допомоги. Розвиток інтелекту, здібностей і т.п. Психологічна корекція.

Робота психолога на «телефоні довіри» і в кризових центрах. Стихійні лиха, війни, масові катастрофи техногенного характеру.

Психологічна підготовка спортсменів і осіб, що працюють в екстремальних умовах праці.

Участь у роботі правоохоронних органів і пенітенціарної системи.

Особливості роботи психолога в психоневрологічній клініці. Особливості роботи психолога в соматичній клініці. Особливості роботи психолога в установах для людей з обмеженнями. Робота з наркотичною й алкогольною залежностями. Психологічне консультування, психотерапія, психологічна реабілітація. Психологічні «марафони». Сімейна консультація. Сексологічна консультація. Психологічна підтримка термінальних хворих (геронтологічна практика, онкологія, СНІД і т.п.). Амбулаторна і стаціонарна форми роботи.

Тема 6. Етико-деонтологічні аспекти професійної діяльності психолога.

Границі, мети, методи психологічного втручання і проблема маніпуляції. Проблеми відповідальності і залежності в психології. Етичний кодекс психолога. Релігія і психологія.

3. Структура навчальної дисципліни

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин			
	Усього	У тому числі		
		л	п	лаб. с. р.

1	2	3	4	5	6
Змістовний модуль 1. Сім'я – структура, динаміка, функції. Порушення в основних сферах життєдіяльності сім'ї					
Тема 1. Психологія як одна з наук про людину	22	4	4	-	14
Тема 2. Особливості психологічного знання	22	4	4	-	14
Тема 3. Особистісні і професійні якості психолога	26	6	6	-	14
Тема 4. Нормативна база професійної діяльності психолога	26	6	6	-	14
Разом за змістовим модулем 1	96	20	20		56
Тема 5. Специфічні вимоги до професійної діяльності психологів	20	6	6	-	8
Тема 6. Етико-деонтологічні аспекти професійної діяльності психолога.	19	6	6	-	7
Разом за змістовним модулем 2	39	12	12		15
Усього годин	135	32	32		71

5. Теми семінарських занять

Не має

6. Теми практичних занять

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
	Тема 1. Психологія як одна з наук про людину.	4
	Тема 2 . Особливості психологічного знання.	4
	Тема 3. Особистісні і професійні якості психолога	6
	Тема 4. Нормативна база професійної діяльності психолога.	6
	Тема 5. Специфічні вимоги до професійної діяльності психологів	6
	Тема 6. Етико-деонтологічні аспекти професійної діяльності психолога.	6
Разом		32

7. Теми лабораторних занять

Не має

8. Самостійна робота

Назва теми	Кількість годин
Тема 1. Психологія як одна з наук про людину.	14
Тема 2 . Особливості психологічного знання.	14
Тема 3. Особистісні і професійні якості психолога	14
Тема 4. Нормативна база професійної діяльності лого.	14
Тема 5. Специфічні вимоги до професійної діяльності психологів	8
Тема 6. Етико-деонтологічні аспекти професійної діяльно.	7
Разом	71

9. Індивідуальні завдання

Не має

10. Методи навчання

Програмою передбачено наступні методи навчання:

1) **лекції**, спрямовані на поглиблення теоретичних уявлень щодо виникнення та формування психології як наукового знання, її сучасній структурі, міжвидовим зв'язкам, основних методам, моделям та вимогам до професійної підготовки психологів, нормативної бази професійної діяльності, специфічним вимогам до професійної діяльності психологів в різних галузях, етико-деонтологічним аспектам тощо;

2) **семінарські заняття**, спрямовані на розвиток пізнавальних здібностей, самостійності мислення і творчої активності студентів за рахунок роботи з різними інформаційними джерелами (конспекти лекцій, навчальні та методичні посібники, монографії, наукові статті (теоретичні, експериментальні, методичні, описові, оглядові та ін.), електронні ресурси тощо) та колективних формі співпраці студентів під керівництвом викладача (дискусія, «мозковий штурм», інтерактивна гра, робота з документацією тощо). Завдяки цьому в курсі поглиблюються та узагальнюються уявлення щодо основних категорій та понять психології, критеріїв науковості психологічного знання, досвіду функціонування психологічної науки та практики інших країн світу, особливостей професійної діяльності психологів у різних галузях тощо.

3) **практичні заняття**, на яких студенти під керівництвом викладача оволодівають навичками аналізу на відповідність критеріям наукового знання інформації в ЗМІ, Інтернет-ресурсах, парапсихологічних практик, самодіагностики динаміки під час навчання власної навчальної мотивації та ідентичності, постановці мети, завдань, проектування індивідуального вектору особистісного та професійного зросту під час навчання у ВНЗ в умовах Болонського процесу, роботі з нормативною навчальною документацією, що регламентує професійну підготовку психологів, методам і технікам психопрофілактики і психогігієни під час оволодіння професійною діяльністю психолога, медіації навчальних, професійних та етичних конфліктів тощо.

4) **самостійна робота**, яка передбачає підготовку студентів до лекцій шляхом самостійного ведення плану-конспекту (або індикативного реферування) щодо питань, які винесено для самостійного вивчення за темою та виконання 6 індивідуальних завдань (по 1 на кожну тему змістовного модуля, загалом 2 на кожний модуль), які повинні бути складені у визначений викладачем термін. Індивідуальні завдання виконуються за вільним вибором студента при його бажанні отримати додаткові бали за тему або змістовний модуль.

5) **консультація** – форма індивідуальної роботи студента із викладачем, спрямована на вирішення труднощів, які виникли під час вивчення лекційного матеріалу та самостійної роботи, або за наявності бажання студента отримати більш поглиблене знання стосовно предмету навчальної дисципліни.

11. Методи контролю

У якості поточного контролю передбачено оцінювання роботи на семінарських (практичних) заняттях, модульні контролі роботи та оцінювання виконання самостійної роботи.

Робота на семінарських (практичних) заняттях оцінюється по шкалі від 1 до 3-х балів за наступним принципом: 1 бал зараховується студенту за умови його пасивного виконання завдання, низької мотивації оволодіння професійними знаннями та навичками, при підготовці реферативних робіт (презентацій) використовує матеріал у недостатньому обсязі, слабо структурований або аналогічний іншим студентським роботам (у тому числі у мережі Інтернет); 2 бала отримує студент з формальним підходом до виконання завдань, який має середню мотивацію оволодіння професійними знаннями та навичками, при підготовці реферативних робіт (презентацій) викладає матеріал в недостатньому обсязі, але недостатньо структуровано, логічно, послідовно, має похибки у оформленні, граматичні помилки; у 3 бала викладач оцінює студента у тому випадку, коли він бере активну участь у виконанні завдання, має високу мотивацію оволодіння професійними знаннями та навичками, при підготовці реферативних робіт (презентацій) використовує додаткові джерела (особливо іншими мовами), демонструє ерудицію, схильність до наукового образу мислення, здібності дослідника, практичного фахівця. Якщо студента неможливо оцінити з приводу того, що він був відсутній на семінарському занятті (з об'єктивної або необ'єктивної причини) він може відпрацювати його шляхом написання рукописного реферату за відповідною темою обсягом не менш 20 сторінок.

Модульні контрольні роботи включають в себе питання, що дозволяють оцінити ступінь засвоєння студентом лекційного матеріалу, питань, винесених для самостійного вивчення, а також знань і навичок, які відпрацьовувалися на семінарських і практичних заняттях під керівництвом викладача у кожному змістовному модулі. Тому модульна контрольна робота має 6 варіантів та включає в себе 3 відкритих питання, які спрямовані на контроль відповідного матеріалу, знань та навичок. Кожне з питань оцінюється у 3 бали, які складаються з 1 бала за повноту відповіді, міру володінням необхідним для відповіді об'ємом матеріалу, 1 бала – за структурованість, послідовність та логічність викладення, 1 бала за ерудованість, оперування додатковою інформацією, здібність до системного

мислення, масштабність та глибину, бачення міждисциплінарних зв'язків. За орфографічні та граматичні помилки може бути знятий 1 бал. Максимальна кількість балів за кожну модульну роботу – 9, мінімальна (при якій модульна контрольна робота вважається такою, що не потребує додаткового переписування) – 4 бали. При наявності мінімальної кількості балів та бажанні студента покращити результат модульна контрольна не може бути переписана. Відсутність модульної контрольної роботи за змістовним модулем не дозволяє вважати його зарахованим і є причиною не допуску для отримання підсумкової оцінки та складання іспиту.

Оцінювання самостійної роботи здійснюється наступним чином: за наявністю плану-конспекту з відповідями на запитання, що винесено на самостійне вивчення за темою відповідної лекції по 1 балу за кожне запитання. Виконання індивідуальних завдань (за вільним вибором студента) оцінюється у 3 бали, які розподіляються на 1 бал – за повноту та коректність викладеної інформації, 1 бал – структурованість та логічність, грамотність зроблених висновків, 1 бал – її оригінальність. Індивідуальне завдання оцінюється лише за умови його своєчасного виконання.

У якості контрольного семестрового заходу передбачено складання *іспиту*. Іспит обов'язково складається у тому випадку, коли студент протягом семестру не зумів набрати необхідну для оцінки «задовільно» кількість балів (60) або бажає отримати більшу, ніж набрана, кількість балів. При складанні іспиту набрані протягом семестру бали не враховуються. Іспит є письмовою роботою, яка має 6 варіантів та складається із чотирьох завдань. Кожне завдання оцінюється у 25 балів. Як і в модульній контрольній роботі, перше завдання містить питання теоретичного характеру (з теми одного змістовного модуля). Відповідь на це питання повинна складати самостійне осмислення теоретичного матеріалу з відповідної теми. Друге завдання стосується знань та навичок, отриманих на семінарських та практичних заняттях (по другому змістовному модулю). Третє завдання контролює опрацювання студентом матеріалу, що було винесено для самостійного вивчення (з третього змістовного модуля). Четверте завдання має творчий характер, спрямований на оцінку здібності студента до узагальнення, побудови міжпредметних зв'язків тощо. Таким чином, іспит дозволяє вибірково контролювати засвоєння всього обсягу матеріалу зі всієї навчальної дисципліни. Номер варіанту залікової роботи може бути закріплений за студентом шляхом випадкового вибору або за вибором викладача.

Питання для підготовки до семестрового контролю

1. Багатомірність людини і різноманіття підходів до визначення поняття "психологія", її предмета, цілей, задач, функцій.
2. Етапи розвитку психології.
3. Принципи класифікації і види психології.
4. Специфіка розвитку вітчизняної психології.
5. Українська психологія у XX ст.
6. Харківські школи психології.

7. Головні психологічні критерії «професії». Як це поняття співвідноситься з поняттями «заняття», «спеціальність», «посада»?
8. Основні категорії та поняття психології.
9. Основні відмінності між кваліфікованими та некваліфікованими психологами.
10. Критерії наукового знання в психології.
11. Яким критеріям повинен відповідати будь-який твір, щоб він міг бути коректно віднесений до «психологічного»?
12. Який психологічний текст може бути віднесений до «професійного» та чому?
13. Співвідношення в психології між теорією і практикою.
14. Поширені психологічні «міфи» та стереотипи.
15. Принципи науки, базові постулати наукових досліджень в психології та базові припущення.
16. Динаміка наукових парадигм.
17. Класифікація досліджень в психології.
18. Наукові проблеми та гіпотези в психології.
19. Етапи наукового дослідження в психології.
20. Принципи побудови та основні методи проведення психологічного дослідження.
21. Види і структура наукових теорій в психології.
22. Відносність психологічних даних. Вплив особливостей особистості дослідника на експериментальні дані і теоретичні концепти в психології.
23. Висуньте наукову гіпотезу з будь-якої обраної психологічної проблеми.
24. Складіть план можливого наукового дослідження будь-якої актуальної психологічної проблеми.
25. Перелічіть критерії, за якими парапсихологія не є наукою.
26. Які основні мотиви, мотивації та мотивіровки отримання професійної психологічної підготовки.
27. Професіограма професії «психолог».
28. Психологічні здібності та «здібності».
29. Моделі і вимоги до професійної підготовки психологів.
30. Структура та принципи вищої освіти в Україні.
31. Особливості навчання психолога при Болонському процесі.
32. Специфіка підготовки психологів у рамках профільних та непрофільних ВНЗ.
33. Професійна деформація. Синдром «згоряння на роботі».
34. Професійний контроль за роботою психолога (супервизія).
35. Методи психопрофілактики і психогігієни в роботі психолога.
36. Поняття замовника, виконавця, випробуваного.
37. Психологічна інформація, зміст діяльності психолога.
38. Контракт на професійну діяльність психолога.
39. Права й обов'язки замовника.
40. Права й обов'язки психолога.
41. Права й обов'язки випробуваних.

- 42.Права й обов'язки користувачів психологічної інформації.
- 43.Документація, що регламентує професійну діяльність психолога.
- 44.Облікові документи і технологія зберігання психологічних даних.
- 45.Атестація та підвищення кваліфікації психологів.
- 46.Професійні асоціації та проблема ліцензування практичної діяльності психологів.
- 47.Статус психологічної інформації, границі її застосування і доступ до неї.
- 48.Основні порушення, що допускаються психологами у своїй професійній діяльності.
- 49.Які види професійної діяльності психологів користуються сьогодні найбільшим попитом в Україні? В світі?
- 50.Які є шляхи післядипломної освіти у психологів?
- 51.Особливості роботи психологів у аерокосмічній галузі.
- 52.Робота психолога в службі кадрів,HR.
- 53.Особливості роботи психолога на виробництві.
- 54.Бізнес-консультування.
- 55.Психологічний супровід політичних і рекламних кампаній.
- 56.Робота психолога з дітьми і підлітками.
- 57.Робота психолога на «телефоні довіри» і в кризових центрах.
- 58.Психологічна підготовка спортсменів і осіб, що працюють в екстремальних умовах праці.
- 59.Участь психолога в роботі правоохоронних органів і пенітенціарної системи.
- 60.Особливості роботи психолога в клініці.
- 61.Психологічне консультування і психотерапія.
- 62.Границі, мети, методи психологічного втручання і проблема маніпуляції.
63. Проблеми відповідальності і залежності в психології.
64. Етичний кодекс психолога.
- 65.Релігійні цінності і психологія.
- 66.Деструктивні психологічні та духовні системи та організації.
- 67.Особливості роботи психолога у «віртуальному просторі» (вебінари, дистанційне консультування, представництво в соціальних мережах тощо).
- 68.Основні етичні принципи взаємодії психолога з державними, комерційними та громадськими ЗМІ.
- 69.Які основні психологічні кризи можуть виникати під час професійного навчання психологів?
- 70.Психологічні особливості міжособистісних відносин між студентами-психологами під час навчання.
- 71.Особливості взаємодії між студентами та викладачами під час навчання.
- 72.В яких суміжних галузях можуть працювати психологи?

12. Розподіл балів, які отримують студенти

Поточне тестування та самостійна робота	Підсумковий тест (екзамен)	Сума
---	----------------------------	------

Змістовий модуль 1		Змістовий модуль 2		Змістовий модуль 3		100	100
T1	T2	T1	T2	T1	T2		
17	17	16	16	17	17		

T1, T2 ... T12 – теми змістових модулів.

Шкала оцінювання: національна та ECTS

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка ECTS	Оцінка за національною шкалою	
		для екзамену, курсовому проекту (роботи), практики	для заліку
90 - 100	A	відмінно	зараховано
83 - 89	B	добре	
75 – 82	C		
68 -74	D		
60 – 67	E	задовільно	
35 – 59	FX	незадовільно з можливістю повторного складання	незараховано з можливістю повторного складання
0 -34	F	незадовільно з обов’язковим повторним вивченням дисципліни	незараховано з обов’язковим повторним вивченням дисципліни

13. Методичне забезпечення

1. Психологія: вступ до фаху / Жидко М.Є., Фаворова К.М., Долгополова О.В. – навч. посібник. - Харків: Нац. аерокосм. ун-т «Харк. авіац. ін-т », 2020. - 74 с.
- 2.

14. Рекомендована література

Базова

1. Введение в профессию «психолог»: Учеб. Пособие/ В.И. Вачков, И.Б. Гриншпун, Н.С. Пряжников; Под ред. И.Б. Гриншпуна М., 2003.
2. Максименко С.Д. Загальна психологія: Навчальний посібник. - Видання друге, перероблене та доповнене. - Київ: «Центр навчальної літератури», 2004. - 222 с.
3. Максименко С.Д. Психологія особистості: парадигма життєтворіння / С. Д. Максименко // Психологія і суспільство. - 2006. - №4. - С. 8-52
4. Кочемировская Е.А., Жидко М.Е. Введение в общую психологию. Х., 2002.
5. Психологія : короткий навч. словник: терміни і поняття: гриф МОН України ; Ю.Г. Шадських, В.М. Піча. - Львів :Магнолія 2006, 2008. - 276 с.
6. Психология: Введение в специальность. Х., 2004.

Допоміжна

1. Годфруа Ж. Что такое психология? М., 1992.

2. Зимняя И.А. Педагогическая психология. Ростов-на-Дону, 1997.
3. Климов Е.А. Психология профессионального самоопределения Ростов-на-Дону, 1996.
4. Климов Е.А., Носкова О.Г. История психологии труда в России. М, 1992.
5. Кузин Ф.А. Диссертация: Методика написания. Правила оформления. Порядок защиты. Практическое пособие для докторантов, аспирантов и магистрантов. М., 2000.
6. Маркова А.К. Психология профессионализма. М., 1996.
7. Психология. Словарь / Под общ. ред. А.В. Петровского, М.Г. Ярошевского. М., 1990.
8. Рудестам К. Групповая психотерапия. Психокоррекционные группы: теория и практика. М., 1993.
9. Селье Г. Жизнь без дистресса. Рига, 1992.
10. Кодекс этики и практики консультантов Британской ассоциации консультантов
11. Кодекс этики и практики обучающих тренеров Британской ассоциации консультантов
12. Кодекс этики и практики супервизиров Британской ассоциации консультантов
13. Этические стандарты психолога // Вопросы психологии, №5, 1990, с.158-161.

15. Інформаційні ресурси

1. Бібліотека Національного аерокосмічного університету ім. М.Є. Жуковського «ХАІ».
2. Електронна бібліотека кафедри психології «ХАІ».
3. Інформаційна мережа Інтернет.